

Državni izpitni center

M 0 7 2 5 4 1 2 4

JESENSKI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 31. avgust 2007

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**Naloge izbirnega tipa****Pravilni odgovori:**

1.	A
2.	B
3.	C
4.	A
5.	D
6.	B
7.	C
8.	D
9.	A
10.	D
11.	B
12.	A

IZPITNA POLA 2**Strukturirani eseji****1. ESEJ****ZNANJE:****Značilnosti vedenjske psihologije, npr.:**

- poudarek na preučevanju vedenja in zavračanje preučevanja duševnih pojavov,
- pri raziskovanju uporaba objektivnih znanstvenih metod, npr. ekstraspekcije in eksperimenta,
- preučevanje in pojasnjevanje vedenja s shemo S–R (dražljaj–odziv),
- poudarjanje vplivov okolja;
- preučevanje različnih oblik učenja, npr. pogojevanja, modelnega učenja.

Poimenovanje: instrumentalno pogojevanje

2. raven:	navedene 3 značilnosti in pravilno poimenovanje vrste učenja	4 točke
	navedeni 2 značilnosti in pravilno poimenovanje vrste učenja	3 točke
1. raven:	navedena 1 značilnost in pravilno poimenovanje vrste učenja ali navedeni 2 značilnosti	2 točki
	navedena 1 značilnost ali pravilno poimenovanje vrste učenja	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Opis instrumentalnega pogojevanja:**

- Instrumentalno pogojevanje je učenje, pri katerem se spremeni verjetnost ponavljanja vedenja glede na posledice, ki jih to vedenje ima.
- Instrumentalno pogojevanje je učenje, ki poteka z utrjevanjem (ojačevanjem) ali kaznovanjem. V prvem primeru se verjetnost pojavljanja vedenja poveča, v drugem pa zmanjša.

OPOMBA: Zadostuje 1 opis.

Ponazoritev s primeri:

- Ko si otrok zvečer umije zobe, mu starši za nagrado preberejo pravljico. Ker je otrokovo vedenje nagrajeno, si začne redno umivati zobe, čeprav tega prej ni rad počel.
- Dijak se za pisni preizkus znanja pri psihologiji uči zgolj iz zvezka, učbenika pa še pogleda ne. Njegovo znanje je ocenjeno negativno, zato si prihodnjič pri učenju pomaga z zapiski in z učbenikom.

OPOMBA: Primera morata ponazarjati učenje z instrumentalnim pogojevanjem pri človeku – lahko le podkrepljevanje (utrjevanje) ali le kaznovanje.

4. raven:	ustrezen opis in ponazoritev z 2 primeroma	3–4 točke
	OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti primerov.	
3. raven:	ustrezen opis in ponazoritev z 1 primerom ali ponazoritev z 2 primeroma	2 točki
	ustrezen opis ali ponazoritev z 1 primerom	1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:**Presoja pozitivnih vidikov vedenjske psihologije, npr.:**

- uporaba objektivnih znanstvenih metod, npr. ekstraspekcije in eksperimenta pri preučevanju človeka,
- preučevanje različnih vrst (oblik) učenja, npr. Instrumentalnega pogojevanja in modelnega učenja; poudarjanje pomena učenja pri oblikovanju osebnosti in razvoju posameznika,
- spoznanja vedenjskih psihologov so močno vplivala na vzgojo in izobraževanje; spoznanja o utrjevanju oz. nagrajevanju so uporabna pri vzgoji otrok,
- ugotovitve vedenjske psihologije vplivajo na razvoj različnih terapevtskih tehnik, ki temeljijo na korekciji vedenja,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

Presoja omejitev vedenjske psihologije, npr.:

- vedenjski psihologi zanemarjajo vpliv dednosti in prirojenih zmožnosti,
- preučujejo predvsem vedenje živali; ugotovitev iz preučevanja vedenja živali ne moremo preprosto prenesti na vedenje ljudi,
- za razumevanje ljudi ni dovolj preučevanje vedenja; če želimo posameznika razumeti, moramo preučevati tudi njegovo mišljenje in čustva, ne le vedenja,
- vseh vidikov osebnosti ni mogoče preučevati z ekstraspekcijsko in eksperimentom, saj je doživljanje neposredno dostopno le introspekcijski,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

6. raven:	presoja 2 pozitivnih vidikov in 2 omejitev	4 točke
	presoja 2 pozitivnih vidikov in 1 omejitev ali obratno	3 točke
5. raven:	2 presoji, ne glede na pozitivne vidike in omejitve	2 točki
	1 presoja	1 točka

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili po Predmetnem izpitnem katalogu 2007, stran 8.

2. ESEJ

ZNANJE:**Opis procesa zaznavanja:**

Dražljaj zadane občutni organ in vzburi čutne celice (čutnice), vzburjenje (električni impulz) se prenese po živčnih (senzornih) vlaknih do možganske skorje, najprej v primarna in nato v asociacijska (sekundarna) senzorna središča.

Razlikovanje med občutki in zaznavami:

- V primarnih središčih nastanejo občutki (gre za prvotno obdelavo dražljajev), v asociacijskih (sekundarnih) središčih pa nastanejo zaznave: občutki se medsebojno povežejo in uskladijo z informacijami iz spomina (gre za drugotno obdelavo dražljajev).
- Občutek je doživetje, ki nastane zaradi delovanja dražljajev na čutilo, zaznava pa je rezultat selekcije, analize in interpretacije dražljajev; je celostna in predmetna povezava posameznih občutkov.

OPOMBA: Zadostuje 1 razlikovanje.

2. raven: opis procesa zaznavanja ter razlikovanje med občutki in zaznavami 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisa procesa zaznavanja in kakovosti razlikovanja občutkov od zaznav. V opisu procesa zaznavanja morajo biti omenjeni naslednji ključni elementi: dražljaj, čutni organ, čutnice, vzburjenje, živčna vlakna, možganska skorja.

1. raven: pomanjkljiv opis procesa zaznavanja in pomanjkljivo razlikovanje med občutki in zaznavami 2 točki

pomanjkljiv opis procesa zaznavanja **ali** pomanjkljivo razlikovanje med občutki in zaznavami 1 točka

OPOMBA: Opis je pomanjkljiv, če manjka pomemben element v procesu zaznavanja (npr. da se vzburjenje prenese po živčnih vlaknih). Razlikovanje med občutki in zaznavami je pomanjkljivo, če kandidat ustrezno opredeli le občutek (občutenje) ali zaznavo (zaznavanje).

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Pojasnitev iluzij in halucinacij**

- **Iluzije:** zmotne zaznave (razlage) zunanjih dražljajev.
- **Halucinacije:** zmotne zaznave brez dražljajske osnove.

Ponazoritev s primeroma:

Iluzija: Dijakinja se je v večernih urah vračala od pevskih vaj. Bilo jo je strah, saj se domov še nikoli ni vračala sama. Prestrašeno je pogledovala okrog in srce ji je močno utripalo. Ko je šla skozi park, je v kipcu, ki je stal ob poti, za hip zagledala človeka, ki stopa proti njej.

Halucinacija: V psihiatrični bolnišnici pacientka pripoveduje zdravniku, da v svoji glavi ves čas sliši moški glas, ki ji prigovarja, naj skoči skozi okno.

- 4. raven:** pojasnjene iluzije in halucinacije ter ponazorjene z ustreznima primeroma 3–4 točke
 OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritve iluzij in halucinacij s primerom.
- 3. raven:** pojasnjene iluzije in ponazorjene z ustreznim primerom 2 točki
ali pojasnjene halucinacije in ponazorjene z ustreznim primerom
- pojasnjene iluzije **ali** halucinacije **ali** z ustreznim primerom ponazorjena ena vrsta zmotne zaznave 1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Dejavniki, ki lahko povzročijo zmotne zaznave:

močna čustva, potrebe in želje, pričakovanja, specifična razporeditev dražljajev, droge, nekateri procesi v organizmu (npr. dehidracija, posebna organska stanja, bolezni ...)

OPOMBA: Pri navajanju dejavnikov ni pomembno, na katero vrsto zmotnih zaznav se dejavniki nanašajo.

Razlaga vpliva dejavnikov na nastanek zmotnih zaznav, npr.:

- močna čustva povzročijo, da situacijo napačno zaznamo in se zato odzovemo nekonstruktivno ...,
- zaužitje halucinogenih drog lahko povzroči halucinacije in posameznik se odzove tako, da ogrozi svoje življenje ...,
- pričakovanje nekoga lahko povzroči napačno zaznavo (iluzijo), zato se v odnosu do popolnoma tuje osebe vedemo zelo osebno ...,
- specifična razporeditev dražljajev povzroči, da dve navpični vzporedni črti zaznamo ukrivljeni navzven ...,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

- 6. raven:** ustrezna presoja 3 dejavnikov z razlagami 4 točke
 ustrezna presoja 2 dejavnikov z razlagama 3 točke
- 5. raven:** ustrezna presoja 2 dejavnikov in 1 razlaga 2 točki
 ustrezna presoja 2 dejavnikov **ali** ustrezna presoja 1 dejavnika z razlago 1 točka

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili po Predmetnem izpitnem katalogu 2007, str. 8.

3. ESEJ

ZNANJE:**Opredelitev stresa:**

- sklop odzivov organizma na delovanje stresorjev;
- vzorec fizioloških, čustvenih, spoznavnih in vedenjskih odgovorov organizma na dražljaje, ki rušijo človekovo notranje ravnotežje;
- odziv organizma na pojave, ki telesno in duševno obremenjujejo našo osebnost;
- drugi odgovori po presoji ocenjevalca.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev.

Stresorji

iz okolja: hrup, naravne nesreče, vojna, huda vročina, hud mraz, neprijeten zvok, utripajoča svetloba ...

nenadne življenjske spremembe in vsakodnevne skrbi: smrt bližnje osebe, bolezen, izguba službe, upokojitev, ločitev, težave z zakoncem, prešolanje, prepir, izpit, pretirano delo, neugodno finančno stanje ...

OPOMBA: Kandidat mora navesti konkreten stresor, npr. smrt, prepir v družini. Ni dovolj, če navede samo »družina«.

2. raven:	opredeljen stres in navedeni 4 stresorji (po 2 iz vsake kategorije)	4 točke
	opredeljen stres in navedeni 3 stresorji (zajeti obe kategoriji)	3 točke
1. raven:	opredeljen stres in navedena 2 stresorja	2 točki
	opredeljen stres ali navedena 2 stresorja	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Primeri dolgotrajnejšega doživljanja stresa v šoli:**

Učenec pogosto naleti na učno snov, ki je ne razume; zaporedoma dobi več negativnih ocen ali ocen, s katerimi ni zadovoljen; prepričan je, da ga ima učitelj »na piki«; starši so nenehno nezadovoljni z njegovo učno uspešnostjo; sošolci ga ne sprejemajo in se ga izogibajo ...

Razlaga odziva učenca s 3 fazami izpostavljenosti stresnemu dogodku, npr.:

Faza alarma: učenec dobi še eno negativno oceno, zato mu grozi nezadostna zaključna ocena. Postane zaskrbljen, v šoku se ne zmore zbrati in učiti. V naslednji fazi (protišok) se začne pripravljati na akcijo, s katero bi lahko popravil svoje ocene.

Faza odpora: učenec se začne sproti učiti, skrbi za urejene zapiske in sprašuje sošolce, kadar česa ne razume. S takšnim načinom učenja je morda uspešen, popravi ocene in ni več izpostavljen stresu. Lahko pa se zgodi, da je njegovo učenje neuspešno in se še naprej vrstijo slabe ocene.

Faza izčrpanosti: v organizmu je porušeno ravnovesje zaradi dolgotrajne izpostavljenosti stresu in učenec je izčrpan. Je kronično utrujen, nespečen, pade mu imunska odpornost, je napet in razdražljiv.

- 4. raven:** izbran primer šolske stresne situacije in razložen odziv učenca s 3 fazami 3–4 točke
- OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti razlage posameznih faz. Za 4 točke mora kandidat poimenovati faze.
- 3. raven:** izbran primer šolske stresne situacije in razložen odziv učenca z 2 fazama 2 točki
- izbran primer šolske stresne situacije in posplošena razlaga odziva učenca 1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja posledic neustreznega obvladovanja stresa:

- telesna izčrpanost; pojavi se kronična utrujenost; motnje spanja; prebavne težave; padec imunske odpornosti ...,
- čustvene težave; postanemo napeti; razdražljivi; anksiozni; depresivni ...,
- neustrezni vedenjski odzivi; čustveni izbruhi; slabi medosebni odnosi; socialna izolacija; nasilno obnašanje ...,
- psihosomatska obolenja; pojavijo se telesne motnje, ki jih povzročajo tudi duševni dejavniki; motnje krvnega pritiska; kronično zaprtje; kronični glavoboli ...,
- duševna kriza; zaradi hude duševne obremenitve je dalj časa porušeno duševno ravnovesje ...,
- odvisnosti; razvijamo navade, ki ogrožajo naše zdravje ...,
- negativno samovrednotenje; znižamo aspiracije, zmanjša se samospoštovanje ...,
- drugi odgovori po presoji ocenjevalcev.

Predlogi načinov za uspešno spoprijemanje s stresom:

- usmerjanje k premagovanju problema; zastavljenemu cilju,
- preusmerjanje k drugemu enakovrednemu cilju,
- nadzor nad agresivnimi, nekontroliranimi čustvenimi izbruhi,
- iskanje socialne in čustvene podpore; pogovor; psihološko svetovanje,
- telesna aktivnost,
- sprostitvene tehnike,
- drugi odgovori po presoji ocenjevalcev.

- 6. raven:** 3 presoje posledic in 3 predlogi načinov spoprijemanja 4 točke
- 2 presoji posledic in 2 predloga načinov spoprijemanja 3 točke
- OPOMBA: Za 3 in 4 točke mora kandidat navajati presoje in predloge iz različnih kategorij odgovorov.
- 5. raven:** 2 presoji posledic in 1 predlog načina spoprijemanja **ali** obratno 2 točki
- 2 presoji posledic **ali** 2 predloga načinov spoprijemanja 1 točka

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili po Predmetnem izpitnem katalogu 2007, stran 8.

IZPITNA POLA 3**Strukturirane naloge****1. NALOGA**

- A) Opredelitev:** Brezpogojno pozitivno vrednotenje pomeni sprejemanje posameznika takšnega, kakršen je; dajanje ljubezni nekemu ne glede na njegove napake.
- Poimenovanji:** empatija, pristnost.
- 2. raven:** opredelitev in 2 poimenovanji 3 točke
- 1. raven:** opredelitev in 1 poimenovanje 2 točki
- opredelitev **ali** 1 poimenovanje **ali** 1 opis namesto poimenovanja 1 točka
- B) Opisa:**
- Realni jaz** predstavlja to, kar mislimo o sebi.
Idealni jaz predstavlja to, kar bi radi bili; kar želimo, da bi bili.
- Razlaga npr.:**
 Osebe so doživljale razkorak med realnim in idealnim jazom, ker v otroštvu niso bile ljubljene in sprejete takšne, kakršne so bile, ampak so starši pogojevali ljubezen s primernim vedenjem otroka. Samospoštovanje teh otrok je bilo pozneje pretirano odvisno od drugih. Ker osebe niso mogle izraziti svojega pristnega sebe, so se vrednotile nizko. Zaradi visokih standardov staršev o primernem (idealnem) vedenju, so tudi same privzele nerealno visoke standarde za svoj idealni jaz.
- 4. raven:** 2 opisa in razlaga 3–4 točke
- OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti razlage.
 Kandidat je ocenjen s 4 točkami, če razlaga vsebuje pogojno pozitivno vrednotenje staršev, nezmožnost izražanja pristnega sebe in oblikovanje nerealno visokih kriterijev za idealni jaz.
- 3. raven:** 2 opisa **ali** razlaga 2 točki
- 1 opis 1 točka

C) Presoje najpomembnejših prispevkov humanističnih teorij k pojmovanju osebnosti:

- ljudje imamo svobodno voljo; nismo povsem determinirani z dejavniki okolja in dednostjo,
- poudarjanje zmožnosti človeka za osebnostno rast,
- poudarjanje pomembnosti samopodobe, samozavedanja za zdrav človekov duševni razvoj,
- pozitivna naravnost: vsi ljudje imamo možnosti za osebni razvoj,
- preučevanje osebnosti skozi posameznikovo lastno doživljanje; fenomenološko preučevanje osebnosti,
- usmerjenost k preučevanju človeka kot celote; ne preučujejo le izoliranih duševnih procesov,
- potreba po samoaktualizaciji nas usmerja v zrele in zdrave človeške bitja; da uresničimo svoje zmogljivosti; da postanemo, kar smo,
- odgovornost posameznika za izboljšanje svojega duševnega zdravja,
- drugi odgovori po presoji ocenjevalcev

6. raven:	4 presoje	4 točke
	3 presoje	3 točke
5. raven:	2 presoji	2 točki
	1 presoja	1 točka

 2. NALOGA

A) Opredelitev:

- raziskovalna metoda, pri kateri raziskovalec namerno spreminja pogoje, v katerih se dogaja neki pojav, ker želi ugotoviti, kako ti pogoji vplivajo na ta pojav;
- raziskovalna metoda, ki daje odgovore na vprašanja o vzrokih in posledicah (preučuje vzročno-posledične odnose);
- postopek, pri katerem opazujemo odvisnost nekega pojava od okoliščin, ki jih načrtno spreminjamo.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev.

Spremenljivke:

- neodvisna spremenljivka je vrsta zaužite pijače (pravi čaj),
- odvisna spremenljivka je zbranost pri reševanju miselnih problemov.

2. raven:	ustrezna opredelitev in ugotovljeni obe spremenljivki	3 točke
1. raven:	ustrezna opredelitev in ugotovljena 1 spremenljivka ali ugotovljeni obe spremenljivki	2 točki
	ustrezna opredelitev ali ugotovljena 1 spremenljivka	1 točka

B) Poimenovanje skupin:

- prvo skupino imenujemo eksperimentalna skupina,
- drugo skupino imenujemo kontrolna skupina.

Razlaga:

- uporaba obeh skupin je omogočila raziskovalcem primerjavo rezultatov,
- uporaba obeh skupin, ki sta bili izenačeni v pomembnih značilnostih, je omogočila raziskovalcem nadzor nad motečimi spremenljivkami, ki bi lahko vplivale na rezultate.

4. raven:	pravilno poimenovanje obeh skupin in obe razlagi	4 točke
	pravilno poimenovanje obeh skupin in 1 razlaga	3 točke
3. raven:	pravilno poimenovanje obeh skupin ali pravilno poimenovanje 1 skupine in 1 razlaga	2 točki
	pravilno poimenovanje 1 skupine ali 1 razlaga	1 točka

C) Raziskovalni problem, npr.:

- ali učne strategije vplivajo na kakovost učenja;
- ali število prisotnih na kraju nesreče vpliva na hitrost pomoči žrtvi;
- ali zgledi prosocialnega vedenja vplivajo na vedenje mladostnikov, ki te zglede opazujejo ipd.

OPOMBA: Ustrezen je vsak primer raziskovalnega problema, pri katerem se preučuje vpliv vzročnih dejavnikov na pojav, ki nas zanima. Raziskovalni problemi, ki so v nasprotju z etiko raziskovanja, so neustrezni.

Presoja prednosti in pomanjkljivosti eksperimenta, npr.:

Prednosti:	Pomanjkljivosti:
<ul style="list-style-type: none"> • eksperiment omogoča ugotavljanje vzročno-posledičnih odnosov, ki jih z drugimi metodami in tehnikami ne moremo raziskovati, • je objektivna in zanesljiva metoda, saj omogoča nadzor nad motečimi spremenljivkami, ki bi utegnile vplivati na raziskovani pojav, • stroga nadzorovanost eksperimentalnega postopka omogoča ponovitve drugih raziskovalcev in preverjanje dobljenih rezultatov, • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	<ul style="list-style-type: none"> • vseh pojavov zaradi praktičnih ali etičnih razlogov ni mogoče eksperimentalno preučevati, • včasih je sporna posplošitev ugotovitev iz laboratorijskih eksperimentov na naravne situacije, • pričakovanje eksperimentatorja lahko vpliva na vedenje preučevancev in tako na rezultate, • vseh motečih spremenljivk ne moremo vedno nadzorovati, • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

OPOMBA: Če so prednosti in pomanjkljivosti navedene na konkretnem primeru eksperimenta, to upoštevamo kot ustrezno.

6. raven:	ustrezen raziskovalni problem ter 1 presoja prednosti in 1 presoja pomanjkljivosti	4 točke
	ustrezen raziskovalni problem in 2 presoji, ne glede na prednosti in pomanjkljivosti	3 točke
5. raven:	ustrezen raziskovalni problem in 1 presoja ali 2 presoji	2 točki
	ustrezen raziskovalni problem ali 1 presoja	1 točka

3. NALOGA

A) Poimenovanje: socialna psihologija

Druge teoretične panoge: občā, razvojna, kognitivna in druge teoretične panoge po presoji ocenjevalca.

- 2. raven:** ustrezno poimenovana panoga iz besedila naloge in navedeni še 2 teoretični panogi 3 točke
- 1. raven:** ustrezno poimenovana panoga iz besedila naloge in navedena še 1 teoretična panoga 2 točki
- ustrezno poimenovana panoga iz besedila naloge **ali** navedena 1 teoretična panoga 1 točka

B) Uporabne panoge s pojasnitvijo in primerom zaposlitve:

- **pedagoška (šolska):**
se ukvarja z načini poučevanja, izboljševanjem učnih navad, odpravljanjem učnih težav, poklicnim svetovanjem ..., primer zaposlitve: šolski svetovalni delavec, poklicni svetovalec, učitelj psihologije v srednji šoli ...
- **psihologija dela** (industrijska ali organizacijska psihologija):
se ukvarja z izborom delavcev, izboljšavami delovnih razmer, delovno motivacijo, vrednotenjem dela ..., primer zaposlitve: kadrovske službe v delovnih organizacijah, svetovalci za poklicne prekvalifikacije v zavodih za zaposlovanje, v oglaševalskih agencijah ...
- **klinična psihologija:**
ugotavlja vzroke blažjih in težjih duševnih težav, pomaga posameznikom, sodeluje pri odpravljanju oziroma zdravljenju psihičnih motenj ..., primer zaposlitve: klinični psihologi v mentalnohigienskih dispanzerjih in psihiatričnih bolnišnicah, kot psihoterapevti z zasebno prakso ...
- druge uporabne panoge po presoji ocenjevalca.

OPOMBA: Za vsako izbrano panogo zadostuje ena pojasnitev in ena možnost zaposlitve. Kot ustrezna zaposlitev se upošteva tudi splošna opredelitev (npr. zaposlitev v šoli, v zdravstvu, v podjetju ...).

- 4. raven:** izbrane in pojasnjene 3 uporabne panoge z navedbo zaposlitve 4 točke
- izbrane in pojasnjene 3 uporabne panoge, za 2 panogi navedena zaposlitev 3 točke
- 3. raven:** izbrani in pojasnjeni 2 panogi 2 točki
ali izbrana in pojasnjena 1 panoga z navedbo zaposlitve
- izbrani 2 panogi **ali** pojasnjena 1 panoga 1 točka

C) Presoja uporabe ustreznih teoretičnih panog pri obravnavi:

Pri obravnavi učno in vedenjsko težavnega učenca mora šolski svetovalni delavec uporabiti spoznanja kognitivne, socialne in razvojne psihologije.

OPOMBA: Ustrezna je tudi presoja drugih teoretičnih panog, če kandidat utemelji njihovo uporabo.

Utemeljitev uporabe spoznanj

- **kognitivne psihologije:** potrebna je pri razumevanju in razlagi učnih težav učenca, za učinkovito svetovanje o uspešnejših načinih mišljenja in učenja ...,
- **socialne psihologije:** potrebna je pri obravnavi vedenjskih težav, npr. težav pri vključevanju v razredno skupnost, nasilniških izgedih ...,
- **razvojne psihologije:** poznavanje zakonitosti in značilnosti učenčeve razvojne stopnje omogoča lažje razumevanje njegovih težav in ustrezno svetovanje glede na starost učenca ...

6. raven:	presoja 3 teoretičnih panog z ustrezno utemeljitvijo	4 točke
	presoja 2 teoretičnih panog z ustrezno utemeljitvijo	3 točke
5. raven:	presoja 1 teoretične panoge z ustrezno utemeljitvijo ali presoja 2 teoretičnih panog s slabo utemeljitvijo	2 točki
	OPOMBA: Utemeljitev je slaba, če je presplošna (npr.: teoretične panoge omogočajo boljše razumevanje in svetovanje).	
	presoja 2 teoretičnih panog	1 točka

4. NALOGA

A) Opredelitev inteligentnosti:

- zmožnost logičnega mišljenja, sklepanja in reševanja problemov;
- zmožnost učinkovitega učenja;
- iznajdljivost v novih, neznanih situacijah;
- sposobnost razumevanja in učinkovitega vedenja v socialnih situacijah;
- zmožnost prilagajanja okolju;
- drugi smiselni odgovori, ki vsebujejo učinkovitost v mišljenju, učenju in prilagajanju.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev inteligentnosti.

Nameni testiranja inteligentnosti:

- poklicno usmerjanje in svetovanje,
- ugotavljanje učnih težav,
- štipendiranje, npr. nadarjenih,
- izbira za sprejem na delovno mesto,
- izbira v izobraževalnem procesu, npr. za sprejem v neki študij,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

2. raven: opredeljen pojem inteligentnosti in navedeni 3 nameni testiranja inteligentnosti 3 točke

1. raven: opredeljen pojem inteligentnosti in navedena 2 namena testiranja inteligentnosti 2 točki

opredeljen pojem inteligentnosti **ali** navedena 2 namena testiranja inteligentnosti 1 točka

OPOMBA: Če je opredelitev slabša ali delna (npr. sposobnost deduktivnega mišljenja), je odgovor ocenjen na 1. ravni.

B) Pojasnitev kratic v formuli:

MS – mentalna (umska) starost, kar pomeni uspešnost pri reševanju testnih nalog za določeno starost.

KS – kronološka starost, to so dejanska leta posameznika.

Razlaga:

Razvoj inteligentnosti se v mladostništvu zaključi in primerjava mentalne starosti z dejanskimi leti ni več ustrezna. Zato se pozneje uporablja odklonski IQ, pri katerem se primerja dosežek posameznika pri testu s povprečnim dosežkom v njegovi starostni skupini.

4. raven: pojasnjeni kratici v formuli za izračun IQ in razložena omejitev uporabnosti formule 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 je odvisna od kompleksnosti pojasnitve in razlage. S 3 točkami ocenimo, če je pojasnitev kratic samo verbalizacija, npr.: MS pomeni mentalna starost.

3. raven: pojasnjeni kratici v formuli za izračun IQ in pomanjkljivo razložena omejitve uporabnosti formule 2 točki

OPOMBA: Odgovor je pomanjkljiv, če je izpuščena razlaga odklonskega IQ.

samo pojasnjeni kratici v formuli za izračun IQ 1 točka

C) Presoja, zakaj moramo biti previdni pri razlagi testnih rezultatov, npr.:

- testi inteligentnosti merijo trenutno razvitost sposobnosti,
- merijo predvsem konvergentne sposobnosti,
- rezultati niso povsem zanesljivi, ker nanje vpliva trenutno stanje posameznika med testiranjem, način izvedbe testiranja,
- najbolj variabilni so povprečni rezultati, medtem ko so najnižji in najvišji IQ stabilnejši,
- primerni so predvsem za napovedovanje uspešnosti posameznika v zanj novih dejavnostih, zato npr. učno uspešnost bolje napovemo na podlagi šolskih ocen, ker te niso odvisne samo od inteligentnosti,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven: 3 presoje 4 točke

2 presoji 3 točke

5. raven: 1 presoja 2 točki

splošna presoja 1 točka

OPOMBA: Splošna presoja je npr.: ker testi niso dovolj zanesljivi.